

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 450/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Namirom Alyasrym, PhD., advokátom, Štúrova 43, Nitra, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1To/121/2023 z 30. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 49 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označeným uznesením krajského súdu. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a uplatňuje si náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) z 22. augusta 2023 uznaný vinným zo spáchania prečinu výtržníctva v jednočinnom súbehu s prečinom ublíženia na zdraví na tom skutkovom základe, že 7. mája 2021 po predchádzajúcej slovnej výmene a nadávkach vystúpil zo svojho vozidla a pred viacerými prítomnými osobami napadol teleskopickým obuškom [REDAKOVANÉ], ktorého udrel do ruky, a [REDAKOVANÉ], ktorého obuškom udrel do hlavy, čím spôsobil [REDAKOVANÉ] zranenie – trieštivú viac úlomkovú zlomeninu ľavej laktovej kosti, ktoré si vyžiadalo liečenie a práceneschopnosť po dobu do 42 dní, a poškodenému [REDAKOVANÉ] tržnú ranu na hlave veľkosti 1,5 cm s dobou liečenia do 7 dní. Sťažovateľovi bol za tento skutok rozsudkom okresného súdu uložený úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov podmienčne.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že skutok nie je trestným činom, pretože on sám konal v medziach nutnej obrany, bol vyprovokovaný poškodeným [REDAKOVANÉ] ktorý začal útok voči jeho motorovému vozidlu, čo sťažovateľa podľa jeho názoru oprávňovalo brániť sa. Jeho obrana údermi obuškom smerovala voči útoku päťami zo strany dvoch mužov – poškodených.

5. Krajský súd namietaným uznesením z 30. januára 2024 odvolanie sťažovateľa ako nedôvodné zamietol.

6. Krajský súd na verejnom zasadnutí doplnil dokazovanie na návrh sťažovateľa, vykonal dôkaz prehratím záznamu, ktorý sa týka prejednávaneho skutku. V tomto smere krajský súd v namietanom uznesení poznamenal, že sťažovateľ v konaní pred súdom prvého stupňa pri vykonávaní tohto dôkazu žiadne technické problémy nevytýkal.

7. Krajský súd v namietanom uznesení k argumentu nutnej obrany uviedol, že ani z dokazovania, ktoré odvolací súd pripustil v odvolacom konaní – prehratím záznamu, v žiadnom prípade nie je možné zaujať právny záver o tom, že v danej veci išlo o „*priamo hroziaci alebo trvajúci útok*“ či už na sťažovateľa, alebo na jeho majetok – auto. A to aj prípade, ak by bolo došlo k „*buchnutiu do auta*“, pretože takéto konanie nemohlo byť takej intenzity, aby mohlo byť považované za taký útok, z ktorého by sťažovateľovi hrozilo bezprostredné nebezpečenstvo, pretože v tom čase sa nachádzal v uzatvorenom aute a mal sa vzdiaľovať od poškodených. Nie je možné akceptovať jeho vysvetlenie, že nepokračoval v jazde, resp. vo vzdialení sa od poškodených, ale zastal, zaparkoval, vystúpil s obuškom v ruke, lebo „*cítil právo brániť sa*“, aby si bránil majetok. Len jeden úder na zadné sklo vozidla po predchádzajúcich vzájomných vulgárnych nadávkach nemožno podľa krajského súdu považovať za taký útok na majetok (auto), ktorý by sa nedal odvrátiť ináč, napr. pokračovaním vo vzdialení sa od poškodených a nahlásením incidentu polícii. Sťažovateľovi nič nebránilo v odídení z miesta činu. Žalované konanie sťažovateľa tak v sebe nesie rovnaké znaky ako pri jeho predchádzajúcich konaniach, ktoré boli posúdené ako priestupok a z ktorých sú zrejme jeho sklony k hádkam, potýčkam, vyhrážaniu i agresívnemu správaniu a ku konaniu, ktoré je možné charakterizovať tým, že chce „*robiť poriadok*“, a to na základe situácie posúdenej výlučne len podľa vlastného úsudku.

8. Sťažovateľ namietal, že bolo jeho právom brániť sa útoku, nie utekať. K tejto námietke súd uviedol, že v danej veci nešlo o typickú situáciu, keď jedna osoba bezprostredne útočí na inú osobu a táto sa útoku bráni. Sťažovateľ sám uviedol, že s autom zastal, zaparkoval a vystúpil z neho s obuškom v ruke v čase, keď mu žiadna ujma nehrozila, teba nebolo ho možné považovať za brániaceho sa, ale za útočníka. Za takejto situácie v žiadnom prípade nemohlo ísť o bezprostredne hroziaci ani trvajúci útok na jeho osobu a pri jeho ďalšom konaní voči poškodeným už nemohlo ísť o konanie v nutnej obrane, a to ani u jednej zo zákonných alternatív. Zo strany sťažovateľa išlo o úmyselný a cielený útok voči obom poškodeným.

9. Krajský súd tiež poukázal na to, že znalec vzhľadom na skutkové okolnosti daného prípadu jednoznačne určil, že išlo o obranné zlomeniny. Sťažovateľa okrem poškodených usvedčovala svedkyňa. Výpovede ďalších troch svedkov sa čiastočne odlišovali nielen od výpovedí oboch poškodených v tom, kto koho a akým spôsobom napadol, zdôrazňovali, že sťažovateľ sa mal brániť, ale ich výpovede boli aj v rozpore s výpoveďou sťažovateľa v popise skutku (kedy koho udrel, kedy vybral obušok z auta, ako mal na aute prísť sťažovateľ), preto nie je možné tieto výpovede

vyhodnotiť ako také, ktoré by spochybňovali usvedčujúce dôkazy, ktoré sú podporené aj objektívnymi dôkazmi – lekárskymi správami a znaleckým posudkom, prepisom hlasového záznamu.

10. Pretože odvolací súd nezistil žiadne dôvody na zmenu napadnutého rozsudku, ktoré by boli v prospech sťažovateľa, jeho odvolanie ako nedôvodné zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ v ústavnej ťažnosti argumentuje, že v namietanom uznesení krajský súd ústavne nesúladne vykladal inštitút nutnej obrany. Podľa jeho názoru všeobecné súdy do skutku v rozpore s vykonaným dokazovaním (videozáznamom) nepočuli tú časť, že sťažovateľ konal po predchádzajúcom útoku na svoj majetok a na svoje telo práve zo strany poškodených, teda konal v medziach nutnej obrany. Uvádza, že pri nutnej obrane neplatí zásada subsidiarity, sťažovateľ nemusel z miesta utiecť, ale mohol sa rozhodnúť pre aktívnu obranu, čo aj urobil.

12. Sťažovateľ tvrdí, že zo záznamu videa vyplýva, že konflikt nemal dve etapy, ako uvádzajú poškodení (teda nedošlo k odchodu sťažovateľa a jeho následného vrátenia sa už s obuškou). Priebeh skutku, tak ako ho popísal sťažovateľ, majú potvrdzovať aj svedkovia, ktorí zhodne opisujú útok poškodených na sťažovateľa, ktorý sa bránil.

13. Sťažovateľ uvádza, že obrana na to, aby bola účinnou, musí byť dostatočne razantná a je oprávnené použiť aj zbraň. Sťažovateľ sa voči početnej prevahe dvoch mužov útočiacich päťami bránil dvomi údermi. Sťažovateľ pritom poznal agresivitu poškodeného ■■■■■, ktorý ho už v minulosti napadol, tak ako je preukázané aj výpisom z registra priestupkov. Za tejto situácie, keď na sťažovateľa útočila početná prevaha, bolo použitie obušky jediným úderom voči poškodenému ■■■■■ a dvoma slabými údermi voči poškodenému ■■■■■ v súlade so zákonom a v medziach nutnej obrany – nešlo o celkom zjavne neprimeranú obranu. Podľa sťažovateľa je rozhodnutie všeobecných súdov protiústavným nebezpečným precedensom v neprospech osôb, ktoré sa bránia proti početnému útoku.

14. Sťažovateľ tiež konštatuje, že proti uzneseniu krajského súdu nemá k dispozícii iný opravný prostriedok. Podľa jeho názoru jeho argumenty nenapĺňajú žiadny dovolací dôvod, keďže dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku explicitne vylučuje úpravu skutku ako takého. Keďže všeobecné súdy do skutku ani nevložili časť skutkového deja, v zmysle ktorého bol sťažovateľ najprv napadnutý poškodenými a až potom v nutnej obrane im spôsobil zranenia, nemožno sa domáhať posúdenia konania sťažovateľa ako nutnej obrany, pretože tieto okolnosti nie sú uvedené v skutku napriek tomu, že na to sťažovateľ od počiatku upozorňoval.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou poznamenáva, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery

zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a jeho úlohou nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci.

16. Sťažovateľ namieta, že všeobecné súdy v rozpore s priebehom skutku zaznamenaným na videozázname do skutku nepoňali tú časť, ktorá má preukazovať, že sťažovateľ konal po predchádzajúcom útoku poškodených, že reagoval ihneď potom, ako začal útok na jeho vozidlo a hneď z vozidla vystúpil a začal sa brániť.

17. Z namietaného uznesenia krajského súdu vyplýva, že vykonané dokazovanie bolo na návrh sťažovateľa doplnené prehratím videozáznamu, ktorý vyhotovil sťažovateľ na svojom mobilnom telefóne, pričom súd výslovne konštatoval (str. 4 a 5 namietaného uznesenia), že ani z obsahu tohto videozáznamu v žiadnom prípade nemožno vyvodiť záver, že by išlo o priamo hroziaci alebo trvajúci útok. Súd posudzoval tiež priebeh a intenzitu tohto predchádzajúceho útoku zo strany poškodených a dospel k záveru, že ich konanie nebolo takej intenzity, aby mohlo byť považované za útok, z ktorého by sťažovateľovi hrozilo bezprostredné nebezpečenstvo. V odôvodnení uznesenia súd tiež zdôraznil, že sťažovateľ sa v čase tohto útoku nachádzal v uzatvorenom aute, nepokračoval v jazde ale zastal, vystúpil s obuškou v ruke a útočil na poškodených.

18. Ústavný súd je toho názoru, že odôvodnenie uznesenia krajského súdu v tejto časti sťažovateľom uplatnenej námietky skutkového charakteru je zrozumiteľné, konzistentné, logické a vychádza z ústavne akceptovateľného výkladu a aplikácie príslušných ustanovení Trestného zákona a Trestného poriadku. Krajský súd sa sťažovateľom namietanými skutkovými okolnosťami, ktoré predchádzali žalovanému skutku, zaoberal, posudzoval ich priebeh, závažnosť a vyvodil z nich skutkové a právne závery, ktoré náležite odôvodnil. Argumentácia krajského súdu v namietanom uznesení v tejto časti nie je ústavnou sťažnosťou relevantným spôsobom spochybnená, nie je formalistická, dáva sťažovateľovi jednoznačnú odpoveď na nastolenú námietku. Rozhodnutie krajského súdu, pokiaľ ide o označený sťažnostný argument, možno posúdiť ako v súlade so zákonom a ústavne konformné, po preskúmaní ktorého ústavný súd nezistil potenciólny zásah do sťažovateľom uvedených základných práv.

19. Námietka sťažovateľa v tejto časti nebola spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu. Na tomto základe ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

20. Ďalší argument sťažovateľa sa týka tvrdeného ústavne nesúladného výkladu a aplikácie inštitútu nutnej obrany v namietanom uznesení krajského súdu.

21. Ústava nezakotvuje ústavný súd ako jediný a výlučný orgán ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb. V zmysle princípu subsidiarity formulovaného v čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) nemá ústavný súd právomoc preskúmať namietané uznesenie krajského súdu, keďže právomoc rozhodnúť o ochrane práv

sťažovateľa, ktoré ním údajne mali byť porušené, má v rámci riadneho inštančného postupu a prostredníctvom dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

22. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov (akým je aj dovolanie), je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade nesplnenia tohto postupu platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná.

23. Sťažovateľ uviedol, že nevyužil svoje právo podať dovolanie, ktoré mu zákon na ochranu jeho uplatnených základných práv a slobôd v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje. Ustanovenie § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, na ktoré poukazuje sťažovateľ, upravuje podanie dovolania, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia s tým, že správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

24. Vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ namieta aj nesprávnu aplikáciu hmotnoprávneho ustanovenia o okolnostiach vylučujúcich protiprávnosť činu. Sťažovateľ namieta, že v tomto prípade malo byť aplikované ustanovenie § 25 Trestného zákona, rovnako ako to tvrdil aj v konaní pred odvolacím súdom, a súd mal podľa sťažovateľa jeho konanie vyhodnotiť ako nutnú obranu, ako reakciu na predchádzajúci priamo hroziaci či trvajúci útok poškodených na telo a majetok sťažovateľa.

25. Právomoci ústavného súdu preskúmať túto námietku sťažovateľa, tak ako je formulovaná, predchádza právomoc dovolacieho súdu s tým, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu. V ústavnej sťažnosti uvedené dôvody nepodania dovolania nespĺňajú požiadavky dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktorými by sťažovateľ nepodanie dovolania ospravedlnil v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

26. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde. V prípade rozhodnutia o dovolaní nie je prípadné právo sťažovateľa na podanie ústavnej sťažnosti týmto uznesením dotknuté. Ak najvyšší súd dovolaniu nevyhoví, sťažovateľ bude môcť podať proti tomuto rozhodnutiu najvyššieho súdu ústavnú sťažnosť. Zároveň sťažovateľovi po rozhodnutí najvyššieho súdu zostane zachovaná lehota na podanie ústavnej sťažnosti aj proti napadnutému uzneseniu (§ 124 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu